

Dr. MÁRKI SÁNDOR

1853—1925

Örömmel hallottuk néhány hónappal ezelőtt, hogy a reátört súlyos betegségen diadalmaskodván, nemsokára újból előveszi az orvosi parancsra félretett tollat s íme: máris gyászkeretbe foglalt nevével kell ezt a füzetet megkezdenünk.

Márki Sándor, történettudósaink és történetíróink egyik legjobbika, nincs többé. Hirtelenül és váratlanul halt meg július elsejének hajnalán, Gödöllőn, ahova üdülni, pihenni ment.

Mások vannak hivatva reá, hogy a magyar történettudomány és az egyetemi oktatás terén kifejtett hosszú és eredményes munkálkodását érdeme szerint méltassák. Mi nem próbálkozunk meg vele, már csak azért se, mert úgy véljük, hogy nem szorul dícséretre és magasztalásra az, aki egy félszázadon át becsülettel forgatta a tudomány fegyverét. Mint a magyar hadtörténelem szerény munkásai, csak annak felémliítésére szorítkozunk, hogy Márki Sándor a mi tudományágunknak is lelkes és avatott művelője volt.

II. Rákóczi Ferencről írott háromkötetes hatalmas munkája, a kurucvilág hadtörténetének eddigelé legjobb és legszébb összefoglalása. Az 1514-i parasztháború, továbbá az 1848/49. magyar szabadságharc története, „A sarkadi hajdúk“, „Trient ostroma“, „A pállúlesi ütközet“, „A hastingsi csata“ stb., stb. mindmegannyi beszédes bizonyítéka Márki hadtörténetírói működésének.

A „Hadtörténelmi Közlemények“-hez régi, őszinte barátság fűzte. Már 1890-ben dolgozótársául szegődött s ki is tartott mellette hűségesen mindvégig. Amidőn folyóiratunk, 1923 januárius 1-én, a „Hadtörténelem“ címűt magába olvasztva újabb lendületet kapott, Márki Sándor mint az elsőik egyike ajánlotta fel újra szolgálatát és támogatását. Meleg érdeklődéssel figyelte sorsunkat azóta is és minden levelében aggódva kérdezgette: biztosítva van-e a Hadtörténelmi Közlemények jövője s nem fenyegeti-e a magyar tudományos folyóiratok közös veszedelme, a megszűnés? Alig hogy három hónapig tartott súlyos betegségéből valamennyire fellábadt, máris gondolt reánk s április 16-án beküldötte utolsó dolgozatát, amelyet mostani tárcarovatunkban közlünk.

Tartozunk Márki Sándor emlékének annak megállapításával is, hogy nemcsak a hadtörténelemnek, hanem a hadseregnek is megértő jóbarátja volt. Nem fogjuk elfelejteni, hogy közvetlenül a nagy világhégés előtt, amikor az antimilitarizmus minálunk már szinte a tetőpontján állott s a hírlap-irodalom a színműírók egy részével vállvetve igyekezett a hadsereg tekintélyét a sárba gázolni: ő a polgári tudósok és a katonai szakemberek együttműködésének s a fiatalság katonás szellemben való nevelésének szükséges voltát fejtegette. Egyúttal szóval és tollal agitált a mellett, hogy a legfontosabb katonai tudományok, valamilyen formában, az egyetemen is szóhoz juthassanak.

Ő maga is katonaviselt ember — a cs. és kir. 51. gyalogezred tartalékos tisztje — volt. Katonakorának hol derűs, hol komoly epizódjaira mindenkor szívesen emlékezett vissza s gondolatvilágában sokkal közelebb állott a régi nagy hadsereghez, mint azt legtöbben hinnék. Csak természetes, hogy a világháború alatt is hol aggódva, hol bizakodva, de mindig egyforma igaz érdeklődéssel kísérte hadseregünk sorsát.

Amidőn 1917 őszén, a tolmecini sikeres áttérés után, már-már úgy látszott, hogy az olasz hadsereget teljesen letiporhatjuk, boldog reménykedéssel írta egyik levelében: „Most megindultok azon az úton, amelyen egykor Nagy Lajos hadai vonultak s amelyen ti még sokkal nagyobb hirt és dicsőséget fogtok szerezni magatoknak, de az egész magyar nemzetnek is.“

Egy év múlva nem a várvavárt dicsőség, hanem a rettentő kataklyma s vele együtt Erdély elvesztése, következett be. Márki Sándort bárdolatlan oláh csendőrök tuszkolták ki a kolozsvári egyetem épületéből, amelynek katedráján csaknem 30 évig ült.

Az egyre jobban tünedező régi tudósgárda egyik csillogó tagja dült ki vele most a csatasorból. Azoknak az idealistáknak volt egyike, akik anyagi érdekek hajhászása helyett tisztább légkörbe emelkedve, minden tudásukat és minden erejüket önzetlenül állították a magyar kultúra szolgálatába.

Mondjuk meg még azt is, hogy ez a szüntelenül bűvárkodó, tanuló és tanító ember sohase fajult magabazárkózott rideg szobatudóssá. A szív embere volt. Őszinte jóakarattal karolt fel mindenkit, akiben egy szemernyi becsületes törekvést, egy csöpp tehetséget látott és senkise örült nálánál jobban, ha az ő támogatásával szárnyukra kelt fiataloknak egyik-másik próbálkozása sikerült.

Emlékét nemcsak tisztelettel, hanem szeretettel is fogjuk megőrizni, mert jó és igaz volt élete pályáján mindhalálig.